

Πρόγραμμα για την πρόληψη του σχολικού εκφοβισμού στα σχολεία β' θμιας εκπαίδευσης Δήμου Ζωγράφου (2011 – 2012)

Μαρία Αναγνωστάκη, νομικός – εγκληματολόγος, στέλεχος πρόληψης στο Κέντρο Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας Δήμου Ζωγράφου (πρώην ΚΕΠΧΕΟ)

Μαίρη Χιόνη, εκπαιδευτικός, Υπεύθυνη Αγωγής Υγείας, Δ/νη Δ/θμιας Εκπαίδευσης Α' Αθήνας

*Ημερίδα "Σχολικός εκφοβισμός: ο ρόλος του σχολείου και της οικογένειας στην πρόληψη και την αντιμετώπισή του", 17/5/2012, Πνευματικό Κέντρο Δήμου Ζωγράφου.
Διοργάνωση: Συμβουλευτικό Κέντρο Οικογενειών Δήμου Ζωγράφου.*

Συνεργασία φορέων & συμμετοχή σχολείων

Κέντρο Πρόληψης Δήμου Ζωγράφου

Μάνος Καρυστιναίος, επ. υπεύθυνος
Μαρία Αναγνωστάκη
Βάνα Καρασιώτου

με τη συνεργασία του
Γραφείου Αγωγής Υγείας,
Δ.Δ.Ε. Α' Αθήνας
Μαίρη Χιόνη

και τη συμμετοχή του
Συνηγόρου του Παιδιού
Γιώργος Μόσχος
Νίκη Μπαφέ

1^ο, 5^ο, 6^ο Γυμνάσιο

1^ο, 3^ο, 4^ο, 5^ο ΓΕΛ

1^ο ΕΠΑΛ Ζωγράφου

2^ο Γυμνάσιο Καισαριανής

Αρχές & στόχοι του προγράμματος

- Απευθύνεται σε όλα τα μέρη της σχολικής κοινότητας: εκπαιδευτικούς, γονείς, μαθητές.
- Επιδιώκει την ενεργητική συμμετοχή και την ανάληψη δράσης από τα ίδια τα άτομα.
- Καλλιεργεί κλίμα ασφάλειας και εμπιστοσύνης ώστε να είναι δυνατή η συνεργασία και το 'άνοιγμα' τόσο στο χώρο του σχολείου όσο και με φορείς της κοινότητας.

Στόχοι:

- Ευαισθητοποίηση της σχολικής κοινότητας και άνοιγμα διαλόγου.
- Βιωματική εκπαίδευση εκπαιδευτικών ώστε να εφαρμόσουν προγράμματα αγωγής υγείας στο σχολείο σε ετήσια βάση.
- Εκπαίδευση γονιών και δημιουργία πυρήνων πρόληψης ανά σχολείο.
- Ανάπτυξη πολιτικής για την πρόληψη και την αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού σε κάθε σχολείο.

Η εφαρμογή του προγράμματος

[Δεκέμβριος 2011 – σήμερα]

1ο βήμα

Ενημέρωση των σχολείων για συμμετοχή στο πρόγραμμα (9 – 20/1/2012).
Δήλωσαν συμμετοχή 9 σχολεία (8 από τα 12 σχολεία του Δήμου Ζωγράφου [67%]).

2ο βήμα

Συνάντηση έναρξης του προγράμματος με τον Συνήγορο του Παιδιού κύριο Γιώργο Μόσχο και τη Νίκη Μπαφέ, με τη συμμετοχή των διευθυντών και ενός ακόμα εκπαιδευτικού από κάθε σχολείο στο χώρο του Κέντρου Πρόληψης (7/2/2012).
Συμμετείχαν 6 διευθυντές και 11 εκπαιδευτικοί.

3ο βήμα

Παρεμβάσεις ενημέρωσης – ευαισθητοποίησης στο σύλλογο εκπαιδευτικών κάθε σχολείου διάρκειας 2 ωρών (από 16/2 έως 14/3) με στόχο την ευαισθητοποίηση στο φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού και στο ρόλο των εκπαιδευτικών στην πρόληψη και αντιμετώπισή του. Συμμετείχαν συνολικά 149 εκπαιδευτικοί και 1 σχολικός φύλακας.

Εκπαίδευση καθηγητών

4^ο βήμα

Βιωματικά σεμινάρια για καθηγητές/τριες διάρκειας 9 ωρών με *στόχο* να κατανοήσουν οι εκπαιδευτικοί καλύτερα τις διαστάσεις του σχολικού εκφοβισμού, να διερευνήσουν τις δικές τους στάσεις και να συζητήσουν για το ρόλο τους και το ρόλο του σχολείου στην πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου. Συμμετείχαν 48 εκπαιδευτικοί.

Έγιναν 4 εκπαιδευτικές ομάδες:

1. Σαβ/κο 31/3 & 1/4 (10 άτομα)
2. Τρίτη 3 & Πέμπτη 5/4 (15 άτομα)
3. Τρίτη 24 & Πέμπτη 26/4 (13 άτομα)
4. Σαβ/κο 28-29/4 (10 άτομα)

5^ο βήμα

Εκπαιδευτική συνάντηση για διευθυντές/τριες διάρκειας 3 ωρών στις 12/5, με *στόχο* την κατανόηση του φαινομένου και την διερεύνηση μέσα από το ρόλο τους των δυνατών σημείων και των δυσκολιών που υπάρχουν στο σημερινό σχολείο για την ανάπτυξη προληπτικών δράσεων. Συμμετείχαν 5 διευθυντές.

Συναντήσεις με γονείς ανά σχολείο

Σε συνεργασία με τους συλλόγους γονέων & κηδεμόνων και τους διευθυντές των σχολείων έγιναν συναντήσεις ενημέρωσης – ευαισθητοποίησης με γονείς σε 3 σχολεία:

- 1^ο Γυμνάσιο και 1^ο ΓΕΛ στις 9/5
- 5^ο ΓΕΛ στις 11/5 με τη συμμετοχή και του 5^{ου} Γυμν
- 6^ο Γυμνάσιο στις 15/5

Στις συναντήσεις συμμετείχαν συνολικά 36 γονείς, μεταξύ των οποίων 2 σχολικοί φύλακες.

Έγινε επίσης συνάντηση στο 4^ο ΓΕΛ με αναφορά και σε άλλα θέματα που απασχόλησαν τη σχολική κοινότητα.

Προκαταρκτικά συμπεράσματα (I)

Θετικά σημεία

- Πολύ καλή συνεργασία μεταξύ Κέντρου πρόληψης και Γραφείου Αγωγής Υγείας.
- Σταθερή και συνεχής δέσμευση από τους διευθυντές/τριες.
- Μεγάλη συμμετοχή στο πρόγραμμα από τα σχολεία και τους εκπαιδευτικούς.
- Ενδιαφέρον από τους καθηγητές που εκπαιδεύτηκαν να συμμετέχουν σε πρόσθετη εκπαίδευση και να αναλάβουν δράση στο σχολείο τους.

Φαίνεται πως υπάρχει **αύξηση στα περιστατικά** – μεταξύ άλλων – σχολικής βίας και πως οι εκπαιδευτικοί αναζητούν υποστήριξη για την πρόληψη και αντιμετώπισή τους.

Επίσης, φαίνεται πως υπάρχει ένας **σημαντικός αριθμός εκπαιδευτικών** που αγαπά τη δουλειά του και ενδιαφέρεται να βρει νέους τρόπους για να προσεγγίσει τον παιδαγωγικό του ρόλο.

«Η ανησυχία και ο προβληματισμός για θέματα σχολικής βίας και εκφοβισμού είναι διάχυτος στην εκπαιδευτική κοινότητα και μπορεί να αποτελέσει όχημα για κινήσεις – δράσεις προς μια ουσιαστική προσπάθεια επίλυσης – διαπραγμάτευσης σχετικών ζητημάτων», εκπαιδευτικός, 3^η εκπ. ομάδα.

Στοιχεία από την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών:

- *Ο σχολικός εκφοβισμός έχει πολλές διαστάσεις και πρέπει και μπορούμε με το παράδειγμά μας να βοηθάμε τα παιδιά.*
- *Είναι σημαντικό να δημιουργούνται συνθήκες ασφάλειας ώστε να διευκολύνεται η συνεργασία και το «άνοιγμα» των ανθρώπων. Η συλλογική δουλειά θέλει κατάλληλες συνθήκες για να αποδώσει, όμως όταν επιτυγχάνει αποδίδει καρπούς.*
- *Επιτέλους μέσα από ένα βιωματικό εργαστήριο τα πράγματα παίρνουν άλλη διάσταση. Μακάρι αυτό να τύχει εφαρμογής στην πράξη μέσα στην εκπαίδευση.*
- *Οι ευθύνες του επαγγέλματός μου αποκτούν συνεχώς μεγαλύτερες διαστάσεις.*
- *Οι απαντήσεις στους περισσότερους προβληματισμούς υπάρχουν τελικά μέσα μας.*
- *Ο καθένας από εμάς (τους εκπαιδευόμενους εκπαιδευτικούς) είναι ο δημιουργός εργαλείων ευαισθητοποίησης σε θέματα εκφοβισμού.*
- *Η πρόληψη δυσάρεστων καταστάσεων στο σχολικό περιβάλλον μπορεί να επιτευχθεί με τη δράση του συλλόγου καθηγητών.*

Προκαταρκτικά συμπεράσματα (II)

Δυσκολίες

Όπως διαπιστώθηκε από τις συναντήσεις στους συλλόγους εκπαιδευτικών φαίνεται ότι σημαντικός αριθμός εκπαιδευτικών:

- Δεν αναγνωρίζουν ότι υπάρχει ζήτημα αλλά θεωρούν τα περιστατικά «μεμονωμένες περιπτώσεις».
- Ζητούν «έτοιμες απαντήσεις» και λύσεις.
- Δεν διαθέτουν χρόνο.
- Έχουν οι ίδιοι στερεοτυπικές αντιλήψεις και στάσεις.
- Δεν θεωρούν ότι η αντιμετώπιση τέτοιων θεμάτων είναι στο ρόλο τους.

Σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς που συμμετείχαν στα σεμινάρια:

*Χρειάζεται χρόνος για τη διαμόρφωση **κοινών κανόνων** τους οποίους θα αποδέχεται και θα εφαρμόζει το σύνολο του συλλόγου εκπαιδευτικών κάθε σχολείου και ότι η συζήτηση αυτή προϋποθέτει μια **βασική αποδοχή κοινών αξιών**.*

Προκαταρκτικά συμπεράσματα (III)

Οι γονείς

- Η μικρή συμμετοχή των γονιών στις συναντήσεις που έγιναν φαίνεται πως δείχνει χαμηλή ευαισθητοποίηση ως προς την έκταση του φαινομένου στα σχολεία.
- Η έντονη διατύπωση του αιτήματος να γίνουν δράσεις κυρίως προς τους μαθητές φαίνεται πως υποδηλώνει ότι οι γονείς δεν αντιλαμβάνονται τους τρόπους που μπορούν να συμβάλλουν στην πρόληψη και την αντιμετώπιση του εκφοβισμού στο σχολείο καθώς επίσης και ότι δεν φαίνονται σε ετοιμότητα να αναλάβουν την ευθύνη που τους αναλογεί για τη διαμόρφωση μιας πολιτικής του σχολείου στο θέμα αυτό.

Όπως προέκυψε από την εκπαιδευτική συνάντηση των διευθυντών:
Η συνεργασία του σχολείου και των γονέων και κηδεμόνων είναι αναγκαία για να υπάρξει άμεση και αποτελεσματική δράση ενάντια σε κάθε μορφή βίας και εκφοβισμού στο σχολείο.

Σημεία – κλειδιά για τη συνέχεια

- Χρειάζεται να κατανοήσουμε ότι η δημιουργία ενός ασφαλούς σχολείου που προάγει την υγεία αποτελεί ευθύνη των ενηλίκων και δικαίωμα των μαθητών.
- Είναι, επομένως, απαραίτητη η περαιτέρω ευαισθητοποίηση και συνεργασία εκπαιδευτικών και γονέων και κηδεμόνων με σκοπό τη διαμόρφωση συνθηκών εμπιστοσύνης και ασφάλειας στο χώρο του σχολείου ώστε να υπάρχει άμεση και αποτελεσματική δράση ενάντια σε κάθε μορφή βίας και εκφοβισμού.
- Αναγκαία επίσης είναι η ευαισθητοποίηση των μαθητών και η συμμετοχή τους στη διαμόρφωση των κανόνων του σχολείου που μπορεί να διευκολυνθεί μέσα από την εφαρμογή προγραμμάτων αγωγής υγείας από εκπαιδευμένους καθηγητές σε ετήσια βάση.
- Παράλληλα, χρειάζεται να ενισχυθούν οι υπηρεσίες που αναλαμβάνουν τη συμβουλευτική και θεραπευτική αντιμετώπιση μαθητών που χρήζουν βοήθειας και των οικογενειών τους.
- Χρειάζεται, τέλος, να «ανοίξουμε» τις δράσεις ενημέρωσης στην ευρύτερη κοινότητα - δημιουργώντας ένα τοπικό δίκτυο - με στόχο να ενισχυθεί ο διάλογος και να καλλιεργηθεί η δέσμευση της τοπικής κοινωνίας για τη δημιουργία σχολείων που προάγουν την ασφάλεια και την υγεία των μαθητών.

Ευχαριστούμε θερμά

- 1° Γυμνάσιο**, Δαφνή Κωστούλα, Διευθύντρια, Δήμητρα Δημητρίου, Νικολίτσα Μπαφούτσου, Ουρανία Μπογιατζή.
- 5° Γυμνάσιο**, Κώστας Μητρόπουλος, Διευθυντής, Τζαννέτα Βλάχου, Νίκη Καλομοίρη, Νίκος Παραδείσης.
- 6° Γυμνάσιο**, Χρυσούλα Καραμάτσιου, Διευθύντρια, Αικατερίνη Γουσίου, Αλεξάνδρα Κανελλοπούλου, Παναγιώτης Κουτρομπέλας, Αναστασία Νάνου, Δέσποινα Μαυροματάκη.
- 1° ΓΕΛ**, Ελένη Παπαγεωργίου, Διευθύντρια, Σταματία Κοντονάσιου, Δημήτρης Παπαδόπουλος, Μαρίνα Σπαθοπούλου, Δημήτρης Τσακυρέλλης.
- 3° ΓΕΛ**, Έφη Μεγαγιάννη, Διευθύντρια, Ιωάννα Δόξα – Μοσχάκη, Κατερίνα Κανάκη, Ασημίνα Κοκκόρη, Σοφία Μεϊντάνη, Χρήστος Μώκος, Μαίρη Σταυρινίδου, Κωνσταντίνος Χλης.
- 4° ΓΕΛ**, Γιώργος Αντωνάρας, Διευθυντής, Κυριάκος Αθανασόπουλος, Βασιλική Κορακοβούνη, Ελευθερία Μοσχανδρέου, Μαρία Μπακρισιώρη, Ειρήνη Παναγιωτοπούλου, Παναγιώτα Παναγοπούλου, Χάιδω Πάντου.
- 5° ΓΕΛ**, Ιωάννης Γαρουνιάτης, Διευθυντής, Ελένη Κεχαγιά, Μαρούσα Μαργαρίτου, Μαρία Μήνα.
- 1° ΕΠΑΛ**, Ειρήνη Πουπάκη, Διευθύντρια, Γιώργος Βουνάτσος, Κατερίνα Γεωργοπούλου, Θεοδώρα Γιαννοπούλου, Ασπασία Καραγιαννοπούλου, Φλώρα Καστάνου, Παρασκευή Μακροπούλου, Χρυσούλα Παπαδοπούλου.
- 2° Γυμνάσιο** Καισαριανής, Μαρία Μπάκου, Διευθύντρια, Κυριακή Μανωλάρου, Ευαγγελία Παπαγεωργίου, Ελένη Πασσαλή, Λυδία Σιούκα, Βασιλική Τζοβλά, Διδώ Χατζηηλιάδου.